

Het was niet voor niets

TEKST KARIN WESSELINK BEELD MARTIN WAALBOER

Iedereen verwerkt het verlies van een dierbare op zijn of haar eigen manier. Hoe ga je om met je verdriet als je geliefde, je kind of vader is omgekomen tijdens werk voor 'de goede zaak' in een ontwikkelingsland? IS sprak met drie nabestaanden over de manier waarop zij zin weten te geven aan het verlies. "De prijs is een heel mooi eerbetoon."

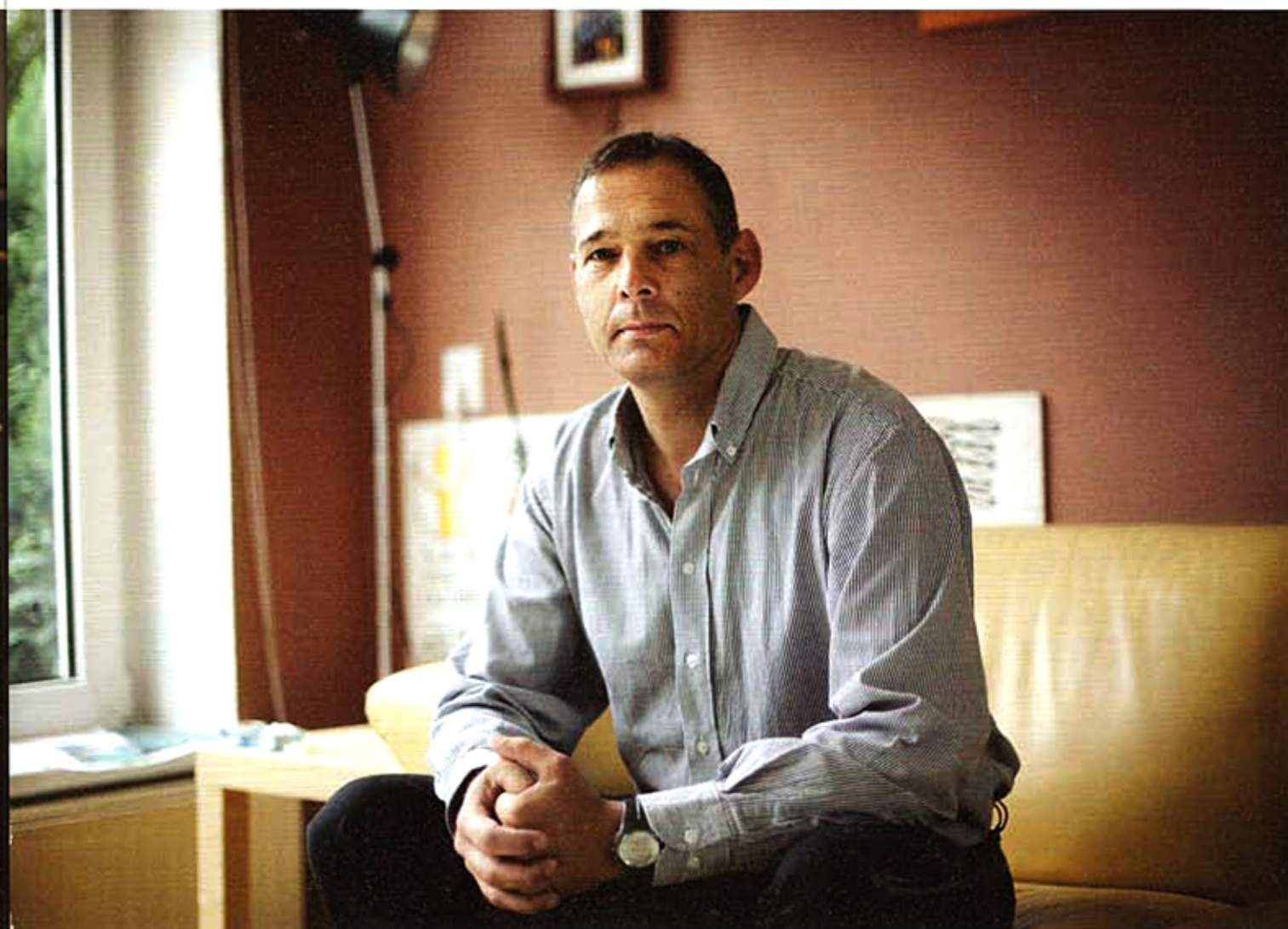
"Je snapt niet waarom zoiets gebeurt"

*Wie: Jiska Staal-Kamstra (40)
Wat: Haar 48-jarige vader kwam in 1990 om bij een vliegtuigongeluk. Hij werkte voor Memisa in een ziekenhuis in Tanzania.
En nu: Jiska en haar man zetten met stichting Simba het werk van haar vader voort. Als hun kinderen straks op eigen benen staan, wil het echtpaar voor langere tijd terug.*

Voor Tanzanianen begint de rouw op het moment dat je het nieuws krijgt. Ons huis stroomde meteen vol met krijsende mensen die hun kleren scheurden en as in het haar smeerden. Uiteindelijk hebben mijn moeder en ik ons in de badkamer opgesloten omdat we alleen daar rustig konden nadenken over wat we moesten doen. Ik was min of meer toevallig bij mijn ouders, omdat ik bezig was met mijn laatste verpleegkundestage in hun ziekenhuis. De begrafenis was in Nederland, maar mijn moeder en ik zijn vrijwel meteen daarna teruggegaan naar Tanzania. Dat was wel een heel heftige tijd, maar het was mooi om met de mensen daar te rouwen. En ook nodig. Wij woonden in

Afrika, maar ik studeerde in Duitsland en later in Nederland. Om echt te kunnen ervaren dat hij er niet meer is, moest ik dáár zijn. Mijn moeder is gaan wonen op de plek waar het ongeluk gebeurd is, aan de rand van het Victoriameer. Mensen dachten dat die plek vervloekt was. Maar mijn moeder redeneerde: 'Slechte dingen kunnen ook ten goede gekeerd worden'. Nu woont ze in Nederland, maar ze gaat nog steeds op korte missies voor Artsen zonder Grenzen. Het geloof is binnen onze familie altijd een belangrijke drijfveer geweest om te doen wat we doen. Mijn vader was bij zijn overlijden op de top van zijn kunnen, hij werkte pas anderhalf jaar in het ziekenhuis in Sengerema. Er stonden nog allemaal operaties gepland die alleen mijn vader kon doen. Mensen zijn overleden omdat hij er niet meer was. Dan snap je niet waarom zoiets gebeurt. Toch moet je dat leren accepteren. Na het overlijden van mijn vader besloot mijn man, die toen nog chemisch laborant was, dat hij tropenarts wilde worden. We wilden het werk van mijn vader voortzetten in

hetzelfde ziekenhuis. Daar was inmiddels nog maar één buitenlandse arts en die kon het werk niet aan. Tien jaar geleden hebben we een stichting in het leven geroepen. Vrienden stortten geld zodat wij naar Tanzania konden gaan. Onze kinderen waren toen zeven, vier en nog een baby. Het was een moeilijke tijd. Er lagen honderd kinderen in het ziekenhuis. Gemiddeld gingen er drie per dag dood. In die periode werd onze zoon ook heel ziek. Hij had een botontsteking en moest geëvacueerd worden. Een speciaal vliegtuig kwam hem ophalen. Ik mocht mee en dan zie je al die kindertjes op blote voetjes zwaaien naar ons. Dan denk je: 'wie ben ik, dat mijn kind wel gered wordt...?' Uiteindelijk zijn we er vier jaar gebleven. Het laatste half jaar ben ik gestopt met werken. De combinatie van het emotioneel zware werk in het ziekenhuis met de vele sterfgevallen en de zorg voor mijn eigen kinderen, werd teveel. Maar we hebben er een goede tijd gehad. En de mensen waren zo dankbaar dat wij het werk van mijn vader voortzetten." stichting.simba@gmail.com

“Wat heeft woede voor zin?”

*Wie: Cynthia van Tuijl-Postma (44)
Wat: Haar 46-jarige man Toon werd vermoord in Nairobi toen hij daar in juli 2006 aan een ontwerpdracht voor een Keniaanse meubelfabrikant werkte.
En nu: Sinds 2007 is er de Toon van Tuijl Designprijs. Cynthia is een van de initiatiefnemers en zit in de jury.*

Het was zijn eerste keer in Afrika en hij genoot er heel erg van. Toon was altijd al wel een reiziger, een avonturier, maar voor hij naar Kenia vertrok, keek hij naar het reisadvies op de website van het ministerie van Buitenlandse Zaken. Hij had toch een gezin met drie kinderen. Er stond dat het er best veilig is, als je maar niet 's avonds alleen de straat op gaat. De avond voor hij in het vliegtuig zou stappen, keken we samen naar de film *Out of Africa*. Ik maakte me geen zorgen. Helemaal niet toen Toon vanuit Kenia belde en zei dat hij in een heel groot huis logeerde bij de directeur van de meubelfabriek. Hij had het er enorm naar z'n zin, maar hij was ook erg blij dat ik zou

komen en we samen op safari zouden gaan. Dat vonden we geweldig! Op zaterdagavond zijn we met de meubelfabrikant en zijn vrouw Rubecna op stap gegaan. En toen zijn we dus overvallen. Rubecna en Toon zijn daarbij om het leven gekomen. De dinsdag daarvoor hadden zij tweeën nog een hele discussie gehad over de dood en de zin van het leven. Dát zette me wel aan het denken. En natuurlijk vroeg ik me af waarom Toon zoiets overkwam terwijl hij daar iets goeds aan het doen was. En wat de bedoeling daarvan kan zijn geweest. Boos was ik niet, maar verbijsterd ben ik nog altijd. Wat heeft woede voor zin? Ik ben niet iemand die in een slachtofferrol gaat zitten. Juist doordat ik ook bij die overval was, is mijn levenskracht vergroot. Ik had geen schrammetje en mag er nog voor de kinderen zijn. Anders waren ze wees geworden. Het was mijn tijd nog niet. Ik vind Kenia nog steeds een fantastisch mooi land en ik reken het zeker niet de hele bevolking aan wat er met Toon gebeurd is. Ooit wil ik wel de kinderen meenemen op

safari. Want daar hebben Toon en ik samen zo van genoten. Maar dat doe ik als ze wat ouder zijn. Toon was een echte levensgenieter. Die levensinstelling wil ik onze kinderen ook meegeven. Een jaar na Toons dood kwam een medewerker van NCDO, de initiatiefnemer van het project Dutch Design in Development waar hij voor op reis was gegaan, met het idee om iets te doen ter nagedachtenis van Toon. Er werd gedacht aan een groot benefietconcert om geld op te halen voor de Keniaanse meubelfabriek. Maar dat vond ik niet zo'n goed idee. Toon hield er helemaal niet zo van om in de schijnwerpers te staan. Toen kwamen we op het idee van een prijsvraag. Een jaarlijks terugkerend evenement. Zo zouden we andere ontwerpers kunnen stimuleren iets te bedenken voor de westerse markt dat op een duurzame en innovatieve manier gemaakt wordt in een ontwikkelingsland. Dát ligt meer in de lijn van Toon. Daarom vind ik het zo fijn dat die prijs er is. Dat is een heel mooi eerbetoon.”
www.toonvantuijldesignprijs.nl

“Eén ding is zeker: ooit zal ik er komen”

*Wie: Ruud Smeehuijzen (49) uit Huizen
Wat: Zijn twintigjarige zoon Timo stierf in juni 2007 bij een zelfmoordaanslag in de Afghaanse provincie Uruzgan. Hij was daar als soldaat der eerste klasse.
En nu: Ruud en zijn (inmiddels ex-)vrouw wisten door mediaoptredens ruim tweehonderdduizend euro in te zamelen voor de bouw van een meisjesschool, vlakbij de plek waar Timo het leven liet.*

Ik gaf wel eens een euro als er iemand met een collectebus aan de deur kwam, maar verder deed ik niet aan goede doelen. Dat is helemaal veranderd sinds de dood van Timo. Hij deed daar natuurlijk gewoon zijn werk. Maar dat werk hield in dat hij de Afghaanse bevolking hielp. Zo zag Timo dat trouwens zelf niet toen hij ging. Hij vond dat hij z'n maten niet alleen kon laten gaan. Timo koos voor het leger, vanwege de teamgeest en het sportieve. Pas toen hij in Afghanistan was, realiseerde hij zich waar hij was terechtgekomen. In zijn eerste mail schreef hij over kinderen die niet naar school kon-

den, maar moesten werken. En dat de mensen poepten en plasten langs de kant van de weg. Tarin Kowt is ook wel echt een stad in een onderontwikkeld gebied. Daar was echt drie keer niks. Voor Timo was dat een enorme cultuurschok. Defensie kon ons in eerste instantie niet precies vertellen hoe onze zoon was omgekomen. De beelden zagen we die avond op het journaal bij RTL. Heftig, ja. Bij dezelfde aanslag waren ook zeven kinderen om het leven gekomen. Die lagen voor het pantservoertuig op de grond. Dat raakte ons vooral. Op tv zagen we hun ouders schreeuwen dat ze bij hun kinderen wilden. We realiseerden ons dat zij in precies hetzelfde schuitje zaten als wij. Wij konden ook niet bij onze zoon. Dat was te ver. Te gevaarlijk. Mijn vrouw en ik hebben een videoboodschap voor die ouders opgenomen. Die boodschap is in de openbaarheid gekomen en blijkbaar sprak het mensen aan. We kregen brieven, mensen zochten contact via Hyves en scholen gingen geld inzamelen. Al vrij snel hadden we een flink bedrag. Maar geld geven vonden we niet opbouwend

genoeg. Als je een land wilt opbouwen, moet je toch met scholing beginnen. Maar wij hadden natuurlijk geen ervaring met scholen bouwen. Uiteindelijk zijn we met ontwikkelingsorganisatie Save the Children in gesprek gegaan. Ik ben helemaal nieuw in de ontwikkelingssector. Wat me wel is opgevallen, is de enorme voorzichtigheid waarmee alles gaat. En je geduld wordt ook op de proef gesteld. Maar nu is de school bijna klaar. Of ik bij de opening ben, weet ik niet. Ik wil graag. Voor de moeder van Timo, van wie ik inmiddels ben gescheiden, ligt dat anders. Die heeft die behoefte niet. Ik heb af en toe msn-contact met de vader van Hasi-bullah, een van de kinderen die zijn omgekomen bij de aanslag. Maar communiceren gaat heel moeizaam. Hij spreekt geen Engels en mijn Pashtu is nog niet goed genoeg. Ik volg een cursus, want ik wil straks zelf kunnen zeggen: 'Hallo. Ik ben de vader van Timo'.
Want één ding is zeker: ooit zal ik er komen.”
www.savethechildren.nl/Help_mee/Timo